

سرفصل حقوق عمومی قضایی - تعریف جرم سیاسی در قوانین کیفری ایران

در اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ قانونی تحت عنوان قانون جرم سیاسی تصویب شد. مسأله‌ای که همیشه مورد مناقشه بوده و بسیاری در انتظار تصویب آن بودند. فارغ از اینکه مقوله جرم سیاسی در کشورهای توسعه یافته از دهه پیش منسوخ شده است و گذشته از اینکه اصولاً فعالیت سیاسی در مخالفت با حکومت نباید جرم‌انگاری شود، قانون تازه نیز ایرادات قابل توجهی دارد. در این قانون ارتکاب توهین به برخی مسئولین، نشر اکاذیب و برخی جرایم مندرج در قانون احزاب و قوانین انتخاباتی «با انگیزه اصلاح امور کشور علیه مدیریت و نهادهای سیاسی یا سیاست‌های داخلی یا خارجی کشور، بدون آنکه مرتکب قصد ضرب‌بزدن به اصل نظام را داشته باشد» جرم سیاسی تلقی می‌شود. در قانون توهین به برخی مسئولان با قصد مذکور جرم سیاسی و اما توهین به برخی دیگر جرم عادی محسوب شده است که مبنای این تفکیک مشخص نیست. انگیزه اصلاح امور کشور برابر با انگیزه سیاسی نیست، زیرا نقد عملکرد حاکمیت همیشه جنبه سیاسی ندارد. مثلاً ممکن است فردی عملکرد دولت را در ساخت جاده‌ای مورد نقد قرار دهد، در این صورت چگونه می‌توان گفت این فرد مرتکب یک جرم سیاسی شده است؟ در بند ۲ ماده ۲ گفته شده است ارتکاب جرایم مندرج در قوانین انتخاباتی مثل قانون انتخابات خبرگان رهبری هم می‌تواند جرم سیاسی باشد، حال آنکه در قانون انتخابات مجلس خبرگان رهبری، جرمی پیش‌بینی نشده است تا بتوان آن را جرم سیاسی نامید. به طور کلی مصادیق جرم سیاسی بسیار محدود شده است و مواردی از قبیل «تبلیغ علیه نظام» را که می‌توانست مصداق بارز آن باشد، جرم سیاسی به حساب نیامده است. در ماده ۶، این حقوق برای مجرم سیاسی در نظر گرفته شده است:

الف - مجزا بودن محل نگهداری از مجرمان عادی در مدت بازداشت و حبس

ب - ممنوعیت از پوشاندن لباس زندان در طول دوران بازداشت و حبس

پ - ممنوعیت اجرای مقررات ناظر به تکرار جرم

ت - غیر قابل استرداد بودن مجرمان سیاسی

ث - ممنوعیت بازداشت و حبس به صورت انفرادی به جز در مواردی که مقام قضائی بیم‌تباری بدهد یا آن را برای تکمیل تحقیقات ضروری بدانند، لکن در هر حال مدت آن نباید بیش از پانزده روز باشد.

ج - حق ملاقات و مکاتبه با بستگان درجه اول در طول مدت حبس

چ - حق دسترسی به کتب، نشریات و رادیو و تلویزیون در طول مدت حبس

راهنمایی حقوقی شهروندان، متهمان و محکومان در نظام قضایی ایران
بنیاد عبدالرحمن برومند برای حقوق بشر در ایران

همه این موارد به جز بند پ برای تمامی زندانیان صادق است. قوانین و مقررات موجود، تمامی این موارد را قبلاً برای تمامی زندانیان پیش بینی کرده اند. بنابراین این قانون تخفیف خاصی برای مجرمین سیاسی قائل نشده است.

تعداد قابل توجهی از شهروندان به دلیل نقد یا مخالفت با سیاستهای حکومت دستگیر، محاکمه و راهی زندان می‌شوند، در حالی که نسبت به هیچکدام قانون جرم سیاسی شامل نشده و آنها مجرمین امنیتی محسوب می‌شوند. این خود نشان می‌دهد این قانون صرفاً جنبه نمایشی داشته و ناکارآمد است.

Abdorrahman
Boroumand Center

For Human
Rights
In Iran